

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавська державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна**

Інститут Європейської освіти м. Софія, Болгарія

**L. N. Gumilyov Eurasian National University, Chemistry Department,
Astana, Kazakhstan**

Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA

Національний аграрний університет Вірменії, Єреван, Вірменія

Опольський політехнічний університет, Польща

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII міжнародної
науково-практичної Інтернет - конференції**

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-
СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ
СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"**

**12 грудня 2024 року
м. Полтава, Україна**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавська державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна
Інститут Європейської освіти м. Софія, Болгарія
L. N. Gumilyov Eurasian National University, Chemistry Department,
Astana, Kazakhstan
Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA
Національний аграрний університет Вірменії, Єреван, Вірменія
Опольський політехнічний університет, Польща

**VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ – КОНФЕРЕНЦІЯ**

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У
КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО
РОЗВИТКУ: АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ,
СОЦІАЛЬНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ
АСПЕКТИ"**

**Збірник матеріалів
12 грудня 2024 року**

м. Полтава

УДК 631.95
Е 90

*Свідоцтво ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(УкрІНТЕІ)*

№863 від 28 листопада 2024 року

Друкується за ухвалою навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології (Протокол № 5 від 20 грудня 2024 року) та кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля (Протокол № 14 за 9 грудня 2024 року)

Матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет - конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" – 12 грудня 2024 року, Полтава – 244 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки.

Матеріали видані в авторській редакції.

Рецензенти:

Дегтярьов В. В. - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Харитонов М. М. - доктор сільськогосподарських наук, професор, керівник центру природного агропромисловництва, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність даних та правильність посилань несуть автори наукових робіт

©Полтавський державний аграрний університет, 2024

Голова

Писаренко П.В.

- завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля; доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Інженерної академії України

Відповідальний секретар

Галицька М.А.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, завідувач науковою лабораторією Агроекологічного моніторингу, ПДАУ

Члени організаційного комітету

Самойлік М.С.

д.е.н., професор, кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Піщаленко М.А.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Диченко О. Ю.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Тараненко А. О.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

ЗМІСТ

ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ	8
<i>Тараненко А.О., Королькова А.О.</i>	
ПОЗАКОРЕНЕВЕ ПІДЖИВЛЕННЯ МІКРОДОБРИВОМ ЕКОЛАЙН БОР ПРЕМІУМ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ	12
<i>Шокало Н.С., Грибельник Д.С.</i>	
ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ	15
<i>Тараненко А.О., Бочаров Д.В.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ГРЕЧКИ	20
<i>Баган А.В., Дудніченко В.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ	22
<i>Бараболя О.В., Яновський Р.О.</i>	
ЯРА ТВЕРДА ПШЕНИЦЯ – ДОДАТКОВА ПЕРЕВАГА, ПРОСТОТА ВИРОЩУВАННЯ	25
<i>Бараболя О.В., Латиш А.А.</i>	
ЯКІСТЬ ЗБЕРІГАННЯ КАРТОПЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД УРАЖЕННЯ ХВОРОБАМИ	27
<i>Бараболя О.В., Прудкий Т. А.</i>	
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ УДОБРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В КОНТЕКСТІ БІОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	29
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А.І, Бибик Є.Ю., Бибик І.Ю.</i>	
ПОПУЛЯЦІЯ ТУРУНІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА АГРОЦЕНОЗІВ ПШЕНИЦІ	32
<i>Писаренко В.М., Голтвяниця Т.О.</i>	
АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ХИЖИХ КЛІЩІВ У ЗАХИЩЕНОМУ ҐРУНТІ У БОРОТЬБІ З РОСЛИНОЇДНИМИ КЛІЩАМИ	36
<i>Піщаленко М.А., Кріпак А. В.</i>	
ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КРОХМАЛУ НАСІННЯ ГОРОХУ ЛІНІЇ АМІУС	39
<i>Мулєр М. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ РІПАКУ ВІД ХРЕСОЦВІТИХ БЛІШОК	42
<i>Піщаленко М.А., Саєнко А. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ БОБОВИХ РОСЛИН ТА МЕТОДІВ БОРОТЬБИ З НИМИ	46
<i>Піщаленко М. А., Скляр С.С.</i>	
ОЦІНКА ФІТОТОКСИЧНОСТІ ҐРУНТУ ПРИ РІЗНИХ ЗАБРУДНЕННЯХ НА ОСНОВІ ВИРОЩУВАННЯ TRITICUM AESTIVUM	50
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Блоха А.В., Грищенко О.Л., Гусинський Д.В.</i>	

ВИКОРИСТАННЯ СУМІШІ СПВ ТА ПРОБІОТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ЯК ОСНОВНОГО ДОБРИВА НА ПОСІВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	53
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Івахнов Б.О., Калакуцький В.О.</i>	
ВПЛИВ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ	57
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А.</i>	
ЗМІНА ХІМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ҐРУНТУ ПРИ ВИКОРИСТАННІ СУМІШІ СПВ ТА ПРОБІОТИКУ ЯК ОСНОВНОГО ДОБРИВА	60
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Михайлик С.В., Рудий Н.С.</i>	
АГРОЕКОЛОГІЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	65
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А. Довбня А.О., Дубовик В.І.</i>	
ВПЛИВ ТЕХНОГЕННО ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ	70
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Гусинський Д.В., Жилін О.С.</i>	
ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД ЗВАЛИЩАМИ ТПВ, З УРАХУВАННЯМ ЛОКАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	73
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Іщенко О.Г., Ластовка В.П.</i>	
ОЦІНКА ОСНОВНИХ ҐРУНТОВИХ ФЕРМЕНТІВ ПРИ РІЗНИХ ВАРІАНТАХ УДОБРЕННЯ ҐРУНТУ	79
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Узнадзев В.В.</i>	
ОЦІНКА ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗВАЛИЩАМИ ТПВ НА ПРИЛЕГЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ	82
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А., Олійник А.О., Шпирна В.Г.</i>	
ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНОГЕННО ЗАБРУДНЕНИХ АГРОЦЕНОЗІВ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ	87
<i>Писаренко П.В., Самойлік М.С., Галицька М.А.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ГРЕЧКИ	92
<i>Баган А.В., Дудніченко В.О.,</i>	
ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	94
<i>Калініченко В.М., Беркут В.В.</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА У ЄВРОПІ	96
<i>Калініченко В.М., Гурба Д.Д.</i>	
ПІДВИЩЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ПОВ'ЯЗАНІ ГЛОБАЛЬНИМ ПОТЕПЛІННЯМ	99
<i>Калініченко В.М., Журавлева К.О.</i>	

РИЗИКИ ДЛЯ УРБОЕКОСИСТЕМ ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ	102
<i>Калініченко В.М., Сурмач М.Е.</i>	
ПЕРЕРОБКА ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ ТА У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ	136
<i>Диченко О.Ю., Мельник В.Е.</i>	
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН МАЛИХ РІЧОК ПОЛТАВЩИНИ	139
<i>Диченко О.Ю., Бокало Н.М.</i>	
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ	140
<i>Диченко О.Ю., Галицька М. А.</i>	
ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	144
<i>Самойлік М. С., Диченко О.Ю.</i>	
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	147
<i>Диченко О.Ю., Єщенко Я. В.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	150
<i>Диченко О.Ю.</i>	
ОЦІНКА ВПЛИВУ ПРОБІОТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ НА МІКРОБІОЛОГІЧНУ АКТИВНІСТЬ ҐРУНТУ	152
<i>Галицька М.А., Дегтярьов В.В., Кузменко В.В.</i>	

ЯРА ТВЕРДА ПШЕНИЦЯ – ДОДАТКОВА ПЕРЕВАГА, ПРОСТОТА ВИРОЩУВАННЯ

Бараболя О.В.

к. с.-г. н., доцент кафедри рослинництва,

Латиш А.А.,

здобувач вищої освіти доктора філософії

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава, Україна

Пшениця тверда посідає друге місце в світі після пшениці м'якої за площами вирощування. Наразі валове виробництво зерна пшениці становить близько 765 млн тонн, з яких майже 5 % припадає на пшеницю тверду [1]

Пшениця тверда дуже багата цінними елементами – вітамінами (РР, В1, В2, В3, В5, В6, В9), клітковиною, вуглеводами (фруктоза, глюкоза, лактоза), білками, ненасиченими жирами, макро-елементами (фосфор, калій, магній, кальцій, натрій) і мікро-елементами (мідь, селен, цинк, залізо, марганець) [2]. Їхній вміст визначається природними факторами – температурою повітря та кількістю опадів протягом вегетаційного періоду, географічним розташуванням місця вирощування, ботанічними характеристиками сортів зерна, типом ґрунту, агротехнікою вирощування. Також пшеничну соломку можна використовувати як підстилку в суміші з органічними добривами або як органічне добриво. Крім того, вона має перспективи використання в біоенергетичних [3]. Тверді сорти пшениці мають чудові характеристики, завдяки чому вони зайняли провідні позиції серед зернових культур. Додаткова перевага – простота вирощування. Цей сорт можна культивувати у всіх районах України, крім гірських областей.

Для твердої пшениці найкраще підходять регіони з теплим кліматом. Догляд, що включає своєчасний полив який захистить культуру від посухи. Основою класифікації виступають терміни посіву. Збирання врожаю залежить від погоди. Тверда пшениця дуже вимоглива до попередників. Найкраще її сіяти на землі, де раніше вирощувалися бобові, гречка або трави. Обробку ґрунту бажано провести до середини жовтня. Оптимальний період для протруювання насіння – за місяць до початку посіву. Молодим рослинам необхідно забезпечити захист від шкідників. Залежно від складу розрізняють кілька видів пшениці: тверда та м'яка. З зерна пшениці м'якої ярої виготовляють борошно найвищої якості. Популярний різновид твердої пшениці – дурум. Відрізняється підвищеним рівнем клейковини; м'яка. Зерна багаті на крохмаль. Їх активно використовують для виготовлення кулінарних виробів [2]. Смак готової продукції залежить від особливостей рецепту, твердість зерна у такому разі не має вирішального впливу. Тоді як на

харчову цінність безпосередньо впливає кількість вуглеводів. Продукти, виготовлені з твердих сортів, вважаються здоровою їжею, яка покращує метаболізм. Випічка включає легкозасвоювані вуглеводи, практично позбавлені поживної цінності [3]. До того ж вони не сприяють набору ваги. Тому зловживати солодощами не варто. Якщо у пріоритеті тверді сорти, то визначальними критеріями виступають наступні: якість посівного матеріалу; кліматичні особливості регіону; стан ґрунту; рослини, які культивувалися на ділянці раніше. Крім того, необхідно вивчити особливості посіву та вирощування певного сорту. В цьому випадку вдасться підібрати варіант, який оптимально підходить для конкретного регіону. Дотримання сівозміни – запорука гідного врожаю [1]. Перед висаджуванням сівбою ярої пшениці необхідно підготувати ґрунт. Пшеницю не можна вирощувати після кукурудзи чи соняшника, оскільки ці культури виснажують ґрунт. Земля після них дуже збіднена, тому зерновим просто не вистачить поживних речовин для повноцінного розвитку. Ця умова є особливо актуальною для твердих сортів пшениці, дуже вимогливих до якості ґрунту. Ідеальний варіант – сіяти їх на ґрунтах, що відпочили як мінімум рік після попередньої культури. Ділянка, що залишилася під чорним паром, теж потребує обробки: потрібно видалити бур'яни або використовувати гербіциди, що запобігають їхній появі. Оптимальні умови для вирощування твердої пшениці передбачають наступне: ґрунт повинен бути добре зволожений. Якщо у верхньому шарі ґрунту недостатньо вологи, то посівні заходи немає сенсу проводити; обробляти ділянку потрібно на глибину не менше ніж 6 см; інтервал між рядами має бути не менше 15 см; глибина краю варіюється від 4 до 6 см. На ринку представлений широкий вибір сортів зернових, у тому числі ярої твердої пшениці, які відрізняються між собою термінами дозрівання. Особливо популярна тверда пшениця, що використовується для макаронних виробів.

Список використаних джерел

1. Бараболя О. В. Вплив агроекологічних факторів на урожайність та якість зерна пшениці твердої ярої в лівобережній лісостеповій зволоженій підзоні : дис. канд. с.-г. наук : 06.01.09. Полтава, 2008. 198 с
2. Бараболя О. В., Латиш А. А. Пшениця яра тверда – перспективи вирощування. Хімія, біотехнологія, екологія та освіта : збірник матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 17-18 травня 2023). Полтава : ПДАУ, 2023. С. 434–437.
3. Бараболя О.В. Яра тверда пшениця – альтернатива озимій. Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2024 р., Науково-методичний центр ВФПО. Київ, 2024. С. 161-163.

